

"ימי הסליחות מאפשרים
לנו לפתוח את הלב,
להסתכל על עצמנו
בכנות, ולסדוק את שריון
הצדק שלנו. זהו המפתח
לתיקון, לחיבור ולשנה
טובה ומתוקה."

~ סיוון רהב-מאיר

1. יום הולדת 100 למשה אלון (אילקוביץ) (Bacsó/Cabanivka)

מזל טוב, איש יקר, ועד 120 בבריאות איתנה!

לא בכל יום זוכה אדם לחגוג יובל כפול... בטח לא מדור שורדי השואה. כל כך שמחנו, זאב מילבאואר ורותי פיקסלר, להשתתף בחגיגת יום ההולדת 100 של משה אלון (אילקוביץ), יליד 1 באוגוסט 1925, מהעיירה Cabanivka [בהונגריה: Bacsó, מחוז אוז'גורוד]. [בעיירה זאת נמנו במפקד 1941 202 יהודים].

לפני שנה, בטקס האזכרה השנתית, הגיע משה מחיפה, בה הוא מתגורר, לירושלים, והדליק את אש התמיד באוהל "יזכור". בשנת 2018 הוא זכה לאות "יקיר הקהילה" שלנו על תרומתו לקהילה: הוראת מחשבים לקשישים.

למשה בן [בני אלון, שחקן כדורגל מוכשר, ששיחק במכבי חיפה] ובת, טלי. יש לו 4 נכדות ו-10 נינים.

משה עם בנו בני, בתו טלי וארבע נכדותיו

הארגון העולמי של יהודים
יוצאי זאקרפטיה - טרנסקרפטיה (ע"ר)

מפגש משפחות יוצאי "זקרפטיה" 12.10.25

ה' חוהמ"ס, כ' תשרי תשפ"ו.
יער בן שמן

באהבה ובגעגוע לשורשים.
אנו שמחים להזמינכם
למפגש ייחודי ומרגש
של משפחות יוצאות
הקרפטים.
מכל הדורות

2. מפגש סוכות ביער בן שמן – תשפ"ו

כמדי שנה [למעט בסוכות תשפ"ה – בעיקר בגלל האיום האירני] אנו נוהגים להיפגש במפגש קהילתי נרחב ומרגש, ביער "בן שמן" בו הקמנו אתר הנצחה. האירוע יכלול חיבורים בין-דוריים, סיפורים, זיכרון ותקווה.

השנה נקיים את המפגש ביום ראשון, ה' חול המועד, **כ' תשרי תשפ"ו 12.10.2025** – החל בשעות הבוקר. נדאג להבאת 4 המינים לברכה.

כדי לסייע לנו בארגון המפגש – אנא מכם - מלאו את הפרטים בשאלון הבא:

<https://forms.gle/9MxjgPjVi8Y5DTjp6>

נשמח למענה – כל תגובה תעזור לנו לשפר ולהתאים את המפגש עבורכם!

ב-Waze רישמו: יער בן שמן, דרך כפר דניאל וגמזו

3. כנס הניצולים מבתי הילדים בהונגריה 1944-1945 ובני משפחותיהם

"העמותה לחקר תנועות הנוער הציוניות בהונגריה והמוזיאון למורשת היהדות הדוברת הונגרית פועלים בימים אלה לקידום מיזם, שמטרתו עריכת כנס של הניצולים, ששרדו את אירועי השואה בהונגריה בזכות מסתור ומחסה בבתי הילדים. הכנס מיועד לקרובי הניצולים ולבני משפחותיהם. בסתיו 1944, עם עליית מפלגת "צלב החץ" לשלטון, הפכה רדיפת היהודים על ידי הפשיסטים ההונגרים גלויה והמונית. בשלב זה מרבית היהודים בערי השדה כבר ניספו במחנות ההשמדה. רבים מהגברים נותרו מגויסים בפלוגות העבודה בכפייה, ואילו ילדים רבים נותרו נטושים, רעבים וקפואים ברחובות בודפשט. הייתה זאת שעתם היפה של חברי מחתרת תנועות הנוער הציוניות, שהתגייסו למען אלפי הילדים ויזמו, בשיתוף פעולה עם הצלב האדום הבינלאומי ומוסדות יהודים אחרים, את מבצע הצלה. בתושייה, במסירות רבה ותוך סיכון עצמי, נאספו כ-5,000 ילדים בכ-50 בתי ילדים. שם זכו הילדים לקורת גג, לביטחון ולמענה לצורכיהם בשלב הסופי של המלחמה ומיד לאחריה. היה זה אחד המבצעים החשובים והמורכבים של המחתרת. למידע אודות פעילויות ההצלה בבתי הילדים, הקישו על הקישור הבא:

<https://machteret1944.org/בתי-הילדים/>

מטרת הכנס לקיים מפגש ניצולים ובני משפחותיהם ולאסוף מסמכים, עדויות וכל תיעוד השופך אור על נסיבות הצלתם של הניצולים ומציליהם. מוסד 'יד ושם' ייתן, ככל הנראה, חסות על האירוע. בכוונת המארגנים לגייס פעילים וארגונים נוספים, שיוכלו לתרום להצלחתו. מועד הכנס ומיקומו טרם נקבעו, אולם הכוונה היא לקיימו לקראת יום השואה הבינלאומי בתחילת שנת 2026. אם אתם או בן או בת משפחתכם ניצלו במסגרת בתי הילדים בהונגריה, אנא צרו עמנו קשר לצורך העברת פרטים ולמטרת רישום לקראת הכנס.

אנא צרו קשר לדוא"ל bati.hayladim@gmail.com

4. חיפוש שורשים: ברוד, סילצה, בילקי, דולהא [מחוז אירשאבה]

חברתנו, אהובה (לובה) ויינברגר (יעקובוביץ) מתנדבת לסייע לאלה, שחסר, או אין, להם מידע על שורשי משפחתם, כולל מדורות קודמים. הקובץ שברשותה הינו קובץ נדיר, המכיל נתונים רבים; אם לא נמצא את רוב המידע הנתון בו, את הידע של אהובה - ואת רצונה לעזור באיתורו - המידע יאבד לנצח... נצלו את הרצון הטוב של אהובה לסייע לכם במציאת מידע על משפחותיכם. ניתן לפנות לאהובה (לובה) בטלפון 052-3385447.

5. תגובות על כתבה קודמת

בעקבות הכתבה על חסידי אומות העולם Nemec Elemer & Agáta ועל הניצולות קרולה ברומברגר ואריקה כהן [עלון 137 – יולי 2025] כתבה לי חברתנו, טלי פולג: "ריגשה אותי במיוחד הכתבה על קרולה ברומברגר. עם קרולה עבדתי שנים רבות בקופת חולים. היא הייתה אחות כיורגית נמרצת ויד ימינם של הרופאים הכירורגיים. עיניה הכחולות היו מקסימות. זכיתי ללוותה בזיקנתה כי עברה לגור בדור המוגן, אותו ניהלתי. אישה נמרצת וחכמה, עם חוש הומור מקסים. בתה, אריקה, ונכדיה עטפו אותה באהבה גדולה. נכדה הוא שגיא כהן מבקר המסעדות, איש הייטק. קרולה הייתה אוהדת מושבעת של כדורגל וסוגי ספורט שונים והכירה את שמות הקבוצות והשחקנים. לא סתם הנכד שלה הפך גם להיות פרשן ספורט. אני מכירה טוב את אריקה ושומרת איתה על קשר."

• אריקה כהן ביקשה להוסיף עוד מידע על בני משפחתה, שלא שרדו:
"אבי נולד ב- 1902 ולא כפי שכתוב [1912].

חשוב לציין שלאחות הבכורה של אימי (אורליה קליין) היו 2 בנים: אוטו ורוברט הקטן. איני יודעת מי משניהם הלך למשרפות עם אימו והסבא והסבתא שלנו; השני מת עם אביו בעבודה הקשה. לאחות האמצעית, צילי פישבין, הייתה בת בגילי, מרגיטקה, שכמובן, גם הלכה למשרפות. הבעל של צילי, שהיה רופא שיניים - ניצל.

אצל סבתי גדלה אחיינית שלה, מגדה, שהייתה בגיל ילדות והייתה לה כבת; היא מתה ממש בימים האחרונים של המלחמה מתשישות ומרעב.

הסיפורים הזכורים לי ששמעתי היו שסבתי הבינה מה הולך לקרות והתחננה בפני בנותיה שיתנו לה את הילדים ושהן תלכנה לצד של החיים - ולא כך היה; הן סירבו...

איזכור זה, ביחד עם הדברים על משפחת ניימץ הנפלאה, יהיו זיכרון למשפחתי."

6. מידע על נפטרים בני הדור הראשון

א. באזכרה השנתית, הנערכת מדי שנה ב"יד ושם", אנו מקריאים את שמם של בני הדור הראשון, אשר הלכו לעולמם בשנה שקדמה לטקס האזכרה הנוכחי.

השמות מונצחים הן בעלון, המסכם את אירועי ההנצחה, והן בקובץ שמות הנמצא באתר העמותה carpati.org.il – לשונית: לזכרם.

ב. יחד עם זאת, איפשרנו, מזה מספר שנים, להזכיר גם בני הדור הראשון שנפטרו ושם אינו מונצח. העדכון נעשה אחת לשנה, אחרי טקס האזכרה ב"יד ושם".

ג. הפרטים הנחוצים הם: שם מלא [אפשרי גם שם נעורים של הנשים], מקום הלידה, מקום הפטירה ותאריך הפטירה. את המידע נא העבירו לרותי פיקסלר 050-5643299 ruthfixler@walla.co.il

7. חסיד אומות העולם: שטיינמץ – בני משפחה רבים - Lopukhiv [מחוז טיאצ'יב] – שורשי הרב ברל לזר, הרב הראשי של רוסיה

פעולת ההצלה על ידי חסידת אומות העולם התבצעה בבודפשט, בנרסניצה וב- Subotica

Sípos Eleonora התגוררה בבודפשט, שם היא הייתה מוכרת לכמה אנשים בזכות השקפותיה הליברליות. היא הכירה, רק באופן שטחי, גבר יהודי בשם הרמן שטיינמץ. אך למרות זאת, פנה שטיינמץ לאלאונורה שיפוש לאחר הכיבוש הגרמני וביקש ממנה לעזור להציל את חיי משפחתו. אשתו של שטיינמץ, דורה, התגוררה בעיר המחוז דברצן, יחד עם שלוש בנותיהם הקטנות של בני הזוג, תרצה* [ראו הערות בהמשך], יהודית ואסתר. אלאונורה נסעה לדברצן וניסה לשכנע את דורה לעזוב את ביתה וללכת אחריה, יחד עם שלושת הילדים, בחזרה לבודפשט. אך הגברת שטיינמץ חשדה במניעה של האלמונית וסירבה ללכת עמה.

כמה שבועות לאחר מכן, לאחר שכבר הוקם גטו דברצן, הופיעה שוב אלאונורה. הפעם, גברת שטיינמץ קיבלה את הצעת העזרה שלה. דורה ושלוש בנותיה ברחו מהגטו ונסעו עם אלאונורה ברכבת לבודפשט. הנסיעה הייתה מסוכנת מאוד, כי השלטונות חיפשו יהודים נמלטים בכל רכבת ובכל תחנת רכבת, וכי נאסר על יהודים לנסוע ממקום למקום ללא היתר. בנות שטיינמץ, ביניהן תינוקת [אסתר, ילידת 1944], נרדמו ברכבת. כדי להימנע מגילוי על ידי פקידים שחיפשו יהודים, ניגשה אלאונורה לחייל גרמני, וביקשה ממנו, בגרמנית שוטפת, לעזור לה לרדת מהרכבת על ידי החזקת אחת הבנות בזרועותיו. החייל ליווה את שתי הנשים ושלוש הבנות לרחוב מחוץ לתחנה, ובשל כך הצליחו הנשים לעקוף בבטחה את כל המחסומים. אלאונורה החביאה את דורה שטיינמץ ואת התינוקת אסתר בדירתה עד השחרור. היא סיפרה לשכניה שדורה היא עוזרת בית, שעברה לבודפשט מעיר הולדתה, כי בעלה גויס לצבא.

אלאונורה מצאה מקום מסתור לשתי הבנות האחרות בעיר הולדתה, מחוץ לבודפשט. [Yugoslavia *Subotica, Backa Vojvodina]

אלאונורה גם סייעה ליהודים אחרים לשרוד את התקופה הקשה הזו. מנובמבר 1944 ועד השחרור, אלאונורה החביאה את גברת פדרר בביתה, וסיפקה לה את כל מה שהיא צריכה. היא גם סייעה להציל את משפחות גריפיין וריימן [Grifein and Reiman] שברחו מסלובקיה להונגריה, בכך שמצאה להן מקום מסתור.

לאחר המלחמה, הניצולים של אלאונורה התפזרו לארבע קצוות תבל. אלאונורה עצמה עברה לניו זילנד, אבל היא נשארה בקשר במשך זמן רב עם אלה שהצילה.

ב-22 בדצמבר 1977 הכיר "יד ושם" באלאונורה שיפוש כחסידת אומות העולם.

על חסידת אומות העולם מצאתי מידע באתר המתעד ביוגרפיות בניו זילנד:

<https://teara.govt.nz/en/biographies/5s22/sipos-eleonora-vera>

"אלאונורה ורה Lazarek, אשר נודעה בניו זילנד בשם נורה שיפוש, נולדה ב-7 בספטמבר 1900 ב-Černovice בצ'כיה, שהייתה חלק של האימפריה האוסטרו-הונגרית. היא הייתה אחת משש בנות להורים קתולים, יוהאן קרל Lazarek, עובד יציקה, ואשתו, Huberta Privrel. אלאונורה גדלה ב-Szabadka, הונגריה, ששמה שונה ל-Subotica* כשהפכה לחלק מיוגוסלביה לאחר מלחמת העולם הראשונה [*זה שם המקום המוזכר גם באתר "יד ושם" כאחד ממקומות המסתור, בו הוסתרו שתי בנותיהם הגדולות של דורה והרמן שטיינמץ]. במהלך המלחמה היא הכינה תחבושות ועזרה בטיפול באסירים. מאוחר יותר, כחברה במעגל האחיות הסרביות, היא לימדה טיפול בילדים ועזרה בהקמת בית לילדות יתומות. אלאונורה למדה לדבר שש שפות, הייתה עצמאית כלכלית מגיל 16, ולאחר מכן הפכה לרואת חשבון וחברת מועצת העיר.

ב-27 בספטמבר 1927, ב-Subotica, היא נישאה למילאן Vujif, עורך דין. לאחר נישואיה, אלאונורה הפכה למנהלת של סוכנות נסיעות. עוד אומרים שהיא החזיקה בארבעה בתי קולנוע, עסק להובלה, חברת טקסטיל והייתה מוכרת בחוגי העסקים. לבני הזוג לא היו ילדים.

ב-1941 פלשה גרמניה ליוגוסלביה ונתנה את Vojvodina, האזור המכיל את Subotica, להונגריה. בגלל שהיא ובעלה היו סלאבים הם הוטרו על ידי ההונגרים. בביתם נערך חיפוש ואלאונורה נכלאה לזמן מה. עם שחרורה היא עזבה לבודפשט, שם, למרבה האירוניה, היא זכתה ליחס 'בכל הכבוד שאשת עסקים בדרג גבוה הייתה מצפה לה'.

ואז ב-1944 כבש הצבא הגרמני את בודפשט. כאשר התגברה הרדיפה של הנאצים אחר יהודי הונגריה והם נדחקו לתוך גטאות, נאלצו לענוד כוכב צהוב וגורשו למחנות ריכוז, היא סיכנה את חייה בהזדמנויות רבות כדי להציל את חייהם. בין האנשים שעזרה להם היה הרמן שטיינמן, מכר עסקי. היא איפשרה לאשתו ולשלושת ילדיה להימלט מדברצן, שם הם היו בסכנה מיידית, לבודפשט, ולביטחון יחסי לזמן מה. היא גם תרמה להישרדותם של יהודים אחרים על ידי הסדרת בתים בטוחים ועל ידי היותה קשר בין אנשים הזקוקים למגורים בטוחים - לבין אלה שיכולים לספק זאת. היא יצרה קשר בשם מסתתרים ונתנה כסף כדי לאפשר להם לקנות מזון ומחסה ולהשתמש כשוחד.

כאשר המפלגה הקומוניסטית ההונגרית עלתה לשלטון בהונגריה לאחר המלחמה, רכוש פרטי, כולל שלה, נתפס על ידי המדינה והתנאים הכלכליים היו קשים ביותר. בעלה, מילאן וויגי' מת ב-1948; למרות שהנסיבות הספציפיות של מותו אינן ידועות, אלאונורה ייחסה זאת לייאוש.

זמן קצר לאחר מותו של מילאן היא ברחה מהונגריה. היא הוגדרה כעקורה על ידי ארגון הפליטים הבינלאומי והתגוררה בווינה כ-18 חודשים. שם, ב-22 באוקטובר 1949, נישאה אלאונורה ל-Lajos Karoly Sipos, יליד הונגריה, יצרן ארונות ופליט עמית מסובוטקה. בני הזוג נבחרו להתיישבות בניו זילנד במסגרת מכסת העקורים שלה, והם הגיעו לוולינגטון [בירת ניו זילנד] ב-18 באוקטובר 1950 באונייה "הנסיך ההלני". לאחר שישה שבועות במחנה צבאי ב-Pahiatua הם התיישבו בניו פלימות'. בהתחלה, כדי להתפרנס, אלאונורה תפרה (למרות שלפני שהתיישבה בניו זילנד היא לא ידעה איך), לקחה כביסה וכיבסה. לואי (כפי שהיה ידוע בניו זילנד) עבד כנגר וכיצרן רהיטים. מאוחר יותר הם קנו כמה נכסים בניו פלימות'.

אלאונורה התאזרחת כזילנדית ב-10 באפריל 1956. היא הצטרפה לצלב האדום של ניו פלימות' ועזרה לפליטים מהמרד ההונגרי של 1956 למצוא מגורים ותעסוקה ולאחר את קרוביהם. היא הייתה עוזרת גזברית של הצלב האדום של ניו פלימות' במשך 10 שנים לפני שהפכה לגזברית, מ-1961 עד 1964. היא הפכה לכוונסת של Meals on Wheels. חברים ומכרים העירו על נדיבותה ועל רצונה לגרום אושר. בשנת 1972 היא קיבלה את פרס השירות המצטיין של חברת הצלב האדום של ניו זילנד.

בשנת 1978 הוענק לה עיטור חסידת אומות העולם מטעם הוועדה לייעוד צדיקים שהוקמה בישראל על ידי יד ושם, רשות הזיכרון לגיבורי השואה והקדושים. כשנשאלה בראיון ב-1979 מדוע סיכנה את חייה כדי לעזור ליהודים היא אמרה: 'ראשית, כי הרגשתי שנעשה עוול גדול נגד העם היהודי, שלא הייתה לו ארץ משלו; אין לאן ללכת... שנית, אני נוצרייה; ובן אדם. כל חיי עזרתי לאנשים אחרים, בנפרד - ובאמצעות תנועות כמו הצלב האדום, ללא הבדל דת'.

אלאונורה שיפוש מתה בניו פלימות' ב-5 באוגוסט 1988, הותירה אחריה את לואי, שמת שנתיים לאחר מכן. לא היו להם ילדים. היא הייתה אישה יוצאת דופן שגילתה אומץ לב מדהים בהונגריה של ימי המלחמה."

באתר "יד ושם" מוזכרים 15 ניצולים, בעוד בתיאור ההצלה מוזכרות, בעיקר, דורה שטיינמן ושלוש בנותיה: תרצה*, יהודית ואסתר. בעלה של דורה ואבי הבנות, צבי-מאיר, הוא הרמן שטיינמן, מוכר אף הוא כניצול. היה צורך לקשר בין התיעוד המרכזי לבין רשימת הניצולים, והפרטים הלכו והתבהרו ככל שנוצר קשר עם עוד ועוד בני משפחה וצאצאים של משפחת שטיינמן.

לפי התיעוד של אלאונורה עלה שדורה ואסתר התינוקות הוסתרו בדירתה של אלאונורה בבודפשט; תרצה* ויהודית הוסתרו בעיר הולדתה של אלאונורה, סובוטקה, יוגוסלביה.

עוד בני משפחת שטיינמן, המוזכרים כניצולים הם הוריו ואחיותיו של מאיר צבי:

ההורים: שלמה-דב (בערל/ברנרד) שטיינמן (פרל) ולאה-גיטל שטיינמן, ילידי Lopukhiv;

4 האחיות: רבקה-אתל (אטיה) בריל, 1911-2005 שרלוטה-אדל (סורי/שרה) זילבר, 1922-2003

חנה (חנצ'י) כהנא, 1927-2020 חיה-רחל ווייסברג, 1929-1999

כולן רשומות ב-MyHeritage כילידות Lopukhiv, היא העיירה בריסטר, במחוז טיאצ'יב, שהיו בזמן המלחמה בנרסניצה, כמו הוריהן.

לא היה ברור מי הן רות*, בת הרמן, ללא שם משפחה עדכני; רחל יפה, בת ברנרד* שתיהן לבית שטיינמץ. עוד שתיים היו בנותיהם של שלמה-דב ולא-גיטל שטיינמץ, שלא הוזכרו ברשימת הניצולים:

אסתר-דבורה פריד, 1911-1942

פרידה פלדמן, 1918 – 2013 [בתמונה]

• המידע באתר "יד ושם" לא מדויק בנושאים הבאים:

צריכה להיות עוד אחות של צבי-מאיר שניצלה, כיוון שבויקיפדיה, על שמו של מאיר-צבי רשום: "נולד בעיר בודפשט, הונגריה, וגדל בכפר בריסטער ברוסיה הקרפטית על גבול גאליציה. אביו, שלמה-דב שטיינמץ (במקור פרל), היה סוחר אמיד וחסיד אוטיניא [חצר חסידית שפעלה בגליציה המזרחית לפני השואה, ענף מחסידות ויז'ניץ]. אימו, לאה-גיטל (לבית שטיינמץ), הייתה חסידת דולינא. ... צבי-מאיר היה בן יחיד בין שבע בנות. עובדה זו גרמה לאביו להעניק לו יחס מיוחד, והוא אף השתדל להעניק לבנו חינוך מעולה. הוא שכר לו את מיטב המלמדים כדי שלימדוהו תורה, הליכות ודרך ארץ. ... בניסי ניסים הוא, אישתו, בנותיו, הוריו ושש מתוך שבע אחיותיו שרדו את השואה."

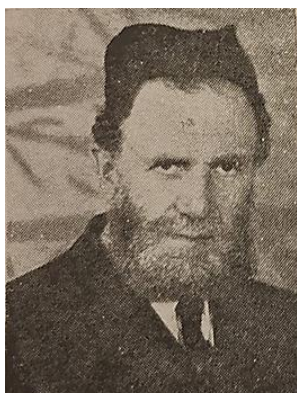
עוד פרט לתיקון המידע באתר "יד ושם": באתר חב"ד מ- י"ג אלול ה'תשס"ה, 17.9.2005, המודיע על פטירתו של צבי-מאיר, מוזכר שם אחר כבתם: "בן 90 היה בפטירתו. הותיר אחריו: יהודית אשת ר' משה לאזאר, רחל אשת ר' חיים יפה, אסתר אשת ר' בערל טויבער, נכדים וצאצאים, שלוחים הפזורים ברחבי העולם" (ולא מזכרת תרצה קאופמן כאחת הבנות, כמתועד ב"יד ושם").

יש ערך ויקיפדיה על צבי-מאיר שטיינמץ, הכולל את קורות חייו, וכן התייחסות בגוגל להיותו משורר.

נכדו, הרב בערל לאזאר, בנה של בתו יהודית, הוא שליח חב"ד ורבה הראשי של רוסיה.

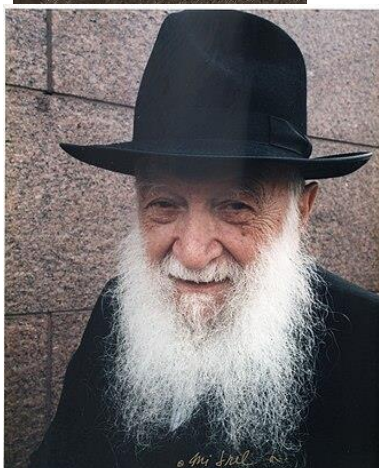
באתר MyHeritage נרשם שחלק מהניצולות על ידי חסידת אומות העולם נולדו ב-Lopukhiv, מחוז טיאצ'ב. בירור העלה שמדובר בעיירה Brustury, שעד 2023 נקראה Lopukhiv. ב"ספר מארמארוש", עמ' 296-298 מוזכרים בני משפחת שטיינמץ: "מיוצאי בריסטער הוא גם המשורר הרגיש והמחונן, צבי מאיר שטיינמץ. נולד בבריסטער בשנת תרע"ה (1915) [באתר "יד ושם" הוא נרשם כליד 1912, אך בכמה אתרי MyHeritage הוא מתועד כליד 1915] לאביו ר' שלמה-דב שטיינמץ, חסיד וסוחר עצים אמיד, נכד לבעל קונטרס הספקות, ומצד אמו נכד "בעל אפי רברבי" [יצחק חיות, ידוע גם בשם אפי רברבי - קראקא, שנ"א (1591), ספר על הלכות איסור והיתר (כשרות, יין נסך, נידה וכו'). ספר השירים הראשון שלו הופיע בשנת תש"ב (1942) בשם הספרותי 'בן שלמה'. בספריו שהופיעו לאחר המלחמה שם המחבר 'צבי יאיר'. היום יושב צבי-מאיר שטיינמץ בניו יורק והוא מחסידיה הפעילים של תנועת חב"ד. ... משפחת שלמה-בער שטיינמץ, עם 4 ילדים מבריסטער הסתתרו ביערות וניצלו. [צילום מספר מארמארוש]

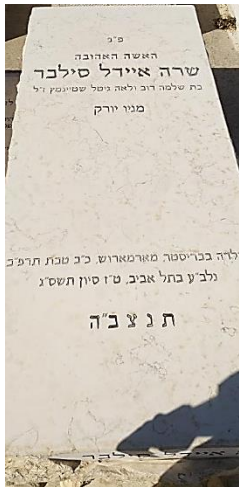
יצוין כי ביתו של ר' שלמה-בער שטיינמץ, היה פתוח לרווחה לעניי העיר. הוא ואשתו הושיטו עזרה לכל מר נפש. שםם יצא בכל הסביבה כרודפי צדקה וחסד."

שלמה-דב שטיינמץ נולד באפריל 1890 בסיגט ומשם הגיע, כנראה, לבריסטער. הוא נפטר באוקטובר 1959 בווינה. גופתו הועברה ארצה ב-1961 והוא קבור בבני ברק.

צבי-מאיר שטיינמץ: 1915-2005

חלק מהאחיות חיו בניו יורק ונקברו בארץ, חלקן חיו בארץ:

שרה-איידל סילבר
חיה בברוקלין
קבורה בירושלים

חנה (חנצ'י) כהנא
חיה בתל אביב
קבורה בפתח תקווה

פרידה פלדמן
חיה בברוקלין
קבורה בבני ברק

רבקה-אתל/אטיה בריל
חיה בברוקלין
קבורה בפתח תקווה

רחל וייסברג
חיה בגבעתיים
קבורה בירקון ת"א

הצלחתי לאתר את הרב Yosef Gavriel Bechhofer מניו יורק, שתיעד באתר Geni את בני משפחת שטיינמן, ובעזרתו נוצר הקשר עם דר' מיכאל זילבר [באנגלית נרשם Silber], היסטוריון מהחוג להיסטוריה של עם ישראל ויהדות זמננו, הפקולטה למדעי הרוח, אוניברסיטת ירושלים, שעלה ארצה ב-1972, והוא בנה של שרה סילבר, אחת מאחיותיו של צבי-מאיר, ונכדו של שלמה-דב שטיינמן. מיכאל עדכן אותי בכל הפרטים הלא מדויקים בתיאור בני משפחת שטיינמן באתר "יד ושם" – ועל כך הרבה מאוד תודות.

סדר הילדים לבית שטיינמן, ילדיהם של שלמה-דב ולא-הגיטל שטיינמן:
אסתר-דבורה פריד, 1911-1942, נהרגה בשואה; הייתה נשואה ל-Avrohom Iber Eber Fried;
רבקה-אתל (אטיה) בריל, 1911-2005, הייתה נשואה ל-Leon Yehuda Leib Brill; כנראה נולדה ב-1913;
צבי-מאיר, 1915-2005; היה נשוי לדורה-דבורה, לבית אייזנברג, 1919-2007;
פרידה פלדמן, 1918-2013, הייתה נשואה ל-Menachem Mendel Feldman;
שרלוטה-אדל (סורי/שרה) זילבר, 1922-2003, הייתה נשואה ל-Joseph A. Silber;
תרצה (ראצי) קאופמן, ילידת 1.4.1925, [בת 100] היא הבת/האחות הנוספת, הרשומה בטעות כבתו של צבי-מאיר – ולא כאחותו. היא היחידה שעודנה בחיים מבין ילדי משפחתם של שלמה-דב ולא-הגיטל שטיינמן; הייתה נשואה לאברהם.

חנה (חנצ'י) כהנא, 1927-2020, הייתה נשואה ל-Shraga Feivel Kahana;
חיה-רחל וייסברג, 1929-1999, הייתה נשואה לחיים וייסברג;

רות הוא שמה הנוסף של רחל יפה, שהיא בתו האמצעית של מאיר צבי, כלומר אין זאת מישהי נוספת, אלא שמה הנוסף של רחל, הבת האמצעית של צבי-מאיר ודורה שטיינמן.

כששאלתי את מיכאל מדוע מופיעים כה רבים מבני משפחת שטיינמץ באזכור של Sípós Eleonora, מה הקשר לנרסניצה - ומה הקשר למידע המופיע "בספר מאראמורש" ["משפחת שלמה בער שטיינמץ, עם 4 ילדים מבריסטור הסתתרו ביערות וניצלו"] הוא הסביר, שאכן, הם הסתתרו ביערות, כנראה בסביבות נרסניצה. אלאונורה דאגה, כנראה, לספק להם את האוכל - בין ישירות בביקור באזור, לבין תשלום עבור האוכל, שסיפקו כפריים מקומיים לבני המשפחה המסתתרים.

מיכאל זילבר חיבר אותי אל דונה הזלבנד, בתה של רחל וייסברג. בעקבות שיחה איתה עודכנתי שהסבא שלמה-דב הסתתר עם אשתו ו-6 בנותיו בבונקר שבנה ביערות [הבת הגדולה והנשואה גרה בנפרד ונספתה, כאמור, ב-1942; צבי-מאיר ומשפחתו היו בדברצן ובבודפשט וכך ניצלו]. מדונה קיבלתי את תמונתם של שלמה-דב/ברנרד ולא-גיטל שטיינמץ

...ואת תמונת 3 האחיות לבית שטיינמץ:

וכך כתבה דונה על פרטי התמונה
משמאל לימין:

אימי (יושבת), רחל שטיינמץ / וייסברג
דודתי (יושבת), חנצי, חנה שטיינמץ / כהנא
דודתי (עומדת) - ראצי, תרצה שטיינמץ / קאופמן

שלמה-דב /ברנרד ליד מנסרת העצים שלו

גיטל-לאה שטיינמץ

מימין לשמאל: סורי (שרה) סילבר, ראצי (תרצה) קאופמן, אטו בריל וחנצי כהנא – 4 מתוך 7 האחיות לבית שטיינמן

מיכאל זילבר חיבר אותי גם אל חיה רגב, בתה של האחות תרצה קאופמן. בשיחה איתה נאמר לי שאכן, שתי הבנות פרידה ושרלוטה/שרה היו כבר בוגרות ובקשר עם בני זוג, שהוביל לנישואיהן. כך שייתכן שבשלב מסוים נותרו ביער ההורים ו-4 בנותיהם הצעירות.

בשיחה ששוחחה חיה רגב עם האימא תרצה [סוף מרץ 2025, ימים ספורים לפני יום ההולדת ה-100] - היא אישרה את המידע על אלאונורה, שהצילה את משפחת אחיה, צבי-מאיר. מי שהצילה אותם [בנרסניצה] הייתה אישה כפרית, שהסתירה מכולם את ענין ההסתרה, כי חששה מאוד שיתפסו אותה; היה לה בן. היא לא יכולה לומר לי אם היא רשומה כחסידת אומות העולם, אפילו איננה יודעת את שמה, רק בכינוי "באבו" [סבתא]. היו איתם גם שני בני דודים.

עוד מידע מרגש קיבלתי בשיחה עם יהודית/ג'ודי לאזאר, אחת מהניצולות על ידי אלאונורה, בתו של צבי-מאיר שטיינמן, שהייתה רק בת 3 כשהחל מסע הצלתה; יהודית היא אימו של כבוד הרב הראשי לרוסיה, הרב בערל לאזאר. הרב נקרא על שם סבו הגדול, ר' שלמה-בער שטיינמן. שמו המלא של הרב בערל הוא שלמה דובער פינחס לזר. יהודית סיפרה שהסבא שלה, שלמה-דב, היה יתום, למשפחת פרל, והוא אומץ על ידי בן דוד, ששם משפחתו היה שטיינמן. הוא אימץ שם משפחה זה כדי לכבד את הוריו המאמצים, שהיו להם רק בנות. זה, בעצם, ההסבר לכך ששם המשפחה שלו, המופיע באתר Geni רשום כך: Shlomo Dov Bernhard Steinmetz (Perl) (1890 - 1959). הוא נישא לבת דודה שלו, שגם שם משפחתה היה שטיינמן. קיבלתי אישור לכך שרות הוא שמה הנוסף של אחותה, רחל יפה, רחל-רות, כך שאין זאת ניצולה נוספת אלא שמה הנוסף של רחל (רוחל).

נסיבות הצלתן של דורה, צבי-מאיר ו-3 הבנות: דורה התקשתה להיפרד מהוריה בדברצן, אך האם הייתה חולה וביקשה ממנה להציל את המשפחה. לכן לא מיהרה דורה לעזוב את דברצן. בעלה, צבי-מאיר, עסק בכל מיני פרנסות בבודפשט כדי לכלכל את בני משפחתו. היו לבני הזוג 3 בנות: הבכורה היא יהודית, ילידת 1941; השנייה היא רחל-רות, ילידת 1942; הצעירה, אסתר, ילידת 1944.

בחור בן 17-18, טולי פרידמן, הוא זה שחילץ בסיכון רב, את יהודית ורחל, לבודפשט, שם שהה האבא צבי-מאיר. הוא לבש מדים של אנשי צלב החץ [Nyilaskeresztes], נסע לדברצן והביא את הבנות לבודפשט. בדברים שכתב שנים רבות אחר כך לג'ודי, צ'ארלי פרידמן, בנו של טולי, כשאביו כבר חולה והודה לג'ודי, שנשאה עבורו תפילות, הוא מזכיר את הנסיעה הזאת ואת תושייתו וגבורתו של אביו: "בשחזור הסיפור של אבא שלי, את אכן הייתה הילדה הקטנה שהתעוררה במהלך הנסיעה ברכבת, ואמרת: 'טולי באצ' [דוד

טולי], למה אתה לא עונד כוכב יהודי? אז האנשים ברכבת התחילו לשאול 'מה האיש הזה עושה עם הילדים האלה, האם הוא יהודי?' באותו שלב הופעל לחץ על הקונדוקטור ברכבת [הכרטיסן] לעשות משהו, והוא אמר שהוא לא שוטר; אבל כשיגיע ליעד, לתחנה המרכזית, הוא ימסור את הקבוצה [טולי והבנות] למשטרה והם יוכלו לסדר את זה. אבל, למרבה המזל, זו הייתה נסיעה ארוכה וטולי באצ'י הצליח להוריד את כולכם מהרכבת בתחנה מוקדמת יותר; אני לא יודע אם זה היה תחנה אחת, או שתיים, או שלוש, מוקדם יותר; נראה לי שאני זוכר שלוש. הוא היה כל כך חזק פיזית, מהיר וחד מנטלית ונשמת הטוב."

ג'ודי ורחל הועברו רק אחר כך על ידי אלאונורה שיפוש לסובוטיקה. ג'ודי הייתה רק בת 3.5 לערך, ורחל – צעירה ממנה בשנה. היא זוכרת שהאישה שטיפחה בהן הייתה נכה, ושהיא אירוע בו הן הסתתרו במערה – בגלל הפצצות.

לאחר המלחמה, כשהן הוחזרו להוריהן, היו לחייה ורודות, מה שהעיד שלא סבלו מרעב, אך ראשן היה מלא בכינים.

על הסבא והסבתא שלה, ועל דודותיה שהוסתרו באזור נרסניצה היא ידעה לומר שהם הסתתרו במערה ביער, שחצב עבורם גוי, שגם הביא להם אוכל בלילות. אולי היה זה בנה של אותה "באבר", שהזכירה תרצה. ייתכן שבאזור נרסניצה היו לסבא שלה, שלמה-דב, משרדים. הוא היה בעל מנסרת עצים, העסיק גויים רבים והיה ביחסים טובים מאוד איתם. הם, כנראה, אלו שסייעו להם להינצל, גם אם לא הוכרו רשמית כחסידי אומות העולם.

ג'ודי שלחה לי את התמונות הבאות של אחיותיה ואימא שלהן:

רוחל-רות יפה

אסתר טאובר, עם האימא דורה

תמונת ילדות של 3 האחיות לבית שטיינמן

דורה עם 3 הבנות
מימין: ג'ודי, אסתר ורחל-רות

החתונה של רחל-רות. מימין: שרה, ג'ודי, דבורה, רחל,
מינדי, אסתר וצבי-מאיר

הבנות של דורה וצבי-מאיר: יהודית, אסתר ורחל-רות

מימין לשמאל: אסתר, אימא דבורה ורחל

ולסיום – השלמת פרטים על עוד 3 ניצולים, המתועדים כנאלה שניצלו על ידי Sípós Eleonora, כולם בני משפחתה של דורה שטיינמן, לבית אייזנברג: Iser Jose Eisenberg, ניצל בבודפשט, יליד 1909, נפטר בבואנוס איירס, ארגנטינה ב-1990. היה אחיה של דורה שטיינמן.

עוד אחות שלהם הייתה Berta "Bina" Garfein, כך ש- Andre [להלן] הוא אחיינו. יליד 1936, Erwin Moishe Eisenberg, בדברצן, הוא בנו של Iser Jose Eisenberg; ניצל ב- Subotica, כמו שתי בנות דודתו, יהודית ורחל. Andre Garfein יליד 1933, דברצן, בנה של Berta "Bina" Garfein (לבית Eisenberg), עוד בן דוד של 3 בנות שטיינמן; לא ברור היכן ניצל; חי בארה"ב.

Bulletin 138 – September 2025

קישור לאתר "יד ושם":

<https://collections.yadvashem.org/en/righteous/4017498>

8. ישראלים ילידי קרפטורוס: הלמן אברהם (בוגדאן)

אל שמו של אברהם (בומי) הגעתי לפני שנים מפרסום בפייסבוק, באתר הנקרא "קבוצת חובבי היסטוריה", אותו פרסמה בתו, מיכל הלמן ב-9.10.2019. וכך היה כתוב באתר: "1939, חוסט, עיר קטנה על גבול צ'כוסלובקיה, רומניה והונגריה, בהרי הקרפטים.

אמי, דורי דוב היפהפייה, שחקנית בתיאטרון אידיש ודוגמנית-בית לשמלות כלה - מתאהבת באבי, אברהם הלמן, פעיל ציוני' שמחלק צ'רטרם [סרטיפיקטים] לעלייה לארץ ישראל. לאחר שהוא מנשק אותה בכוח, על הבמה, מול הוריה, היא אומרת 'כן'. הם מתחתנים בגינת בית הוריה (סבי וסבתי, שלא היכרתי מעולם). אבי, אברהם, בן למשפחה עמוסת ילדים וקשת יום מהכפר בוגדן בקרפטים, היה היחיד מבין 11 ילדים שהעז לסיים לימודים בגימנסיה המפורסמת של מונקץ' ולא נישאר, כמו אחיו, להיות חוטב עצים. אנשי ההכשרה היהודית הציונית קלטו אותו ככישרון הסברתי והחלו לשלוח אותו, בשנת 1936, לכפרים ולערים יהודיות -

להפיץ את בשורת ארץ ישראל וללמד את הנוער על הקיבוצים. במקביל, עוד לפני פרוץ המלחמה, כשעוד היה רק ריח נאצי באוויר, האוקראינים, שהיו יותר אכזריים אפילו מהגרמנים, החלו לעשות פוגרומים בעסקים היהודים ואימי ראתה כל יום עגלות עמוסות גוויות חוצות את הכביש הראשי בחוסט [שם נולדה האימא]. לכן, כשהגיע אבי לחוסט והשתכן כל שבוע בבית אחר ונתן הסברה על ארץ ישראל - הוא היה נראה להם כמו מלאך שנישלח להצילם.

כל החניכים הצעירים שלו עלו ארצה והקימו את הקיבוצים מענית ועין-שמר [בעמק חפר]. אבי ואימי הצליחו לעלות לרכבת האחרונה, יום* [ראו בהמשך את עדותה של אבישג, הבכורה] לפני הפלישה הנאצית לצ'כוסלובקיה, בדרך לא דרך חצו את אירופה, דרך תורכיה ולבנון - היישר לכלא בעתלית על ידי האנגלים, על אף שהיה בידיהם הצ'רטר המפורסם, אך היו חשדות. לאחר כמה ימים הם שוחררו - היישר לקיבוץ מענית וגרו שנה באוהל - עם המון אהבה.

אחר כך חיו שלוש שנים באביחיל - ואחר כך בגבעת חביבה, בבית נטוש, עם שומר ערבי, סוס, כלבים ותינוקת קטנה, אחותי הבכורה, אבישג [ראו בהמשך עדכון מאבישג].

והנה התגבש צבא - ויגאל אלון, חברו - קרא לו לכבוש את הנגב - כי צבאות ערב החלו לפעול. בתום מלחמת השחרור כתב אבי לאימי: מצאתי לנו עיר נפלאה, עם מזג אוויר שבדיוק מתאים לך; את הרי לא אוהבת את הלחות של המרכז.

וכך היה אבי למושל האזרחי הראשון של העיר באר-שבע - ביחד עם הנגבי [מיכאל הנגבי], שהיה המושל הצבאי. יגאל אלון חזר לקיבוץ צפונה.

אבי קלט את 200 התושבים הראשונים. לכל אחד ניתנו בית וחנוות - וכל אחד שיפץ לעצמו את המבנים והיו מאושרים, עם הנחשים, העקרבים והגמלים. היה כיף אמיתי של בנייה ויצירה.

אבא ייסד את המחלקה המשפטית בעירייה ואת מחלקת החינוך וההנדסה. כמו כן, ייסד את הבנק הראשון "זרובבל" - לימים הבנק האמריקאי, שהסתפח לבנק הפועלים. הוא הקים את הפסז'ים הראשונים, את שוק באר-שבע הראשון והנוכחי, שבעקבותיו הוזמן להקים שווקים בכל הארץ; את מרכז ג', בתי רוטשטיין, פסז' ציון, מגדל שבע. הוא היה מסיע אותי בגאווה ברחבי עיר וממלמל, חצי אלי חצי לעצמו: 'נו, מי היה מאמין... הגיעו ימי המשיח'..."

בשיחה עם מיכל היא הוסיפה עוד פרטים על המסופר למעלה. האימא, בשמה המלא, נקראה דורותיאה, ובקיצור דורי, לבית דוב [Dub] הייתה ממשפחה אמידה, בת 5 ילדים, 2 בנות ו-3 בנים. האבא אברהם היה ממשפחה קשת יום. הוא בלט מאוד בהישגיו הלימודיים ומבוגדאן הגיע ללימודים בגימנסיה במונקץ'. הוא אותר על ידי על ידי ההנהגה הציונית ונשלח להכשרות. כך הכיר את דורי ורצה להינשא לה - אך הוריה לא ראו בעין טובה את השידוך הזה, כיוון שרצו חתן מבית עשיר יותר ופחות חרדי. אבל אז, במהלך הצגה על ישראל, בה השתתפו שניהם בתפקידים ראשיים, הם התנשקו גם כשהמסך עלה, או אז נכנעו הוריה. בני הזוג עלו ארצה, נשואים, עוד בשנת 1939. כשנעצרו במחנה עתלית חשדו בהם השלטונות שהם אח ואחות והם נאלצו לקיים חתונה נוספת.

אברהם הצליח לשכנע עוד 2 אחים [יעקב וצבי] ו-2 אחיות [יפה ושרה, שנישאה לאריה אייזיקוביץ] לעלות ארצה; 2 האחים ושרה התיישבו בקיבוץ העוגן והיו ממייסדיו.

אריה ושרה אייזיקוביץ, אחותו של בומי [מספר ביוגרפי של אריה]

מימין: האחים של בומי הלמן - צבי, שרה יעקב ואריה אייזיקוביץ, גיסו

מעדות בדפי עד של האח יעקב עלו עוד 2 שמות של אחים:

יוסף, יליד 1911, נגר, שנהרג ב-1943 בחזית הרוסית; משה, יליד 1922, נהרג ב-1943 בעבודות כפייה באוקראינה. מיכל הוסיפה עוד שמות: רבקה'לה, שעלתה עם בתה לנתניה; לאה, עלתה מברה"מ בשנות ה-90 וחיה בקיבוץ העוגן; האחים לייב ומיכאל, נגרים, עלו ארצה בשנות ה-70. אברהם דאג להתיישבותם בבאר שבע ולעיסוק במקצועם. [על לייב

ובנו איציק - ראו בכתבה במדור "משלנו"]

היו גם זוג תאומות שנפטרו בינקותן ממחלה. להורים נולדו, אם כך, 13 ילדים; 2 בנות נפטרו, 2 בנים נרצחו, 5 עלו בשנות ה-30, 4 עלו בגלי העלייה האחרונים.

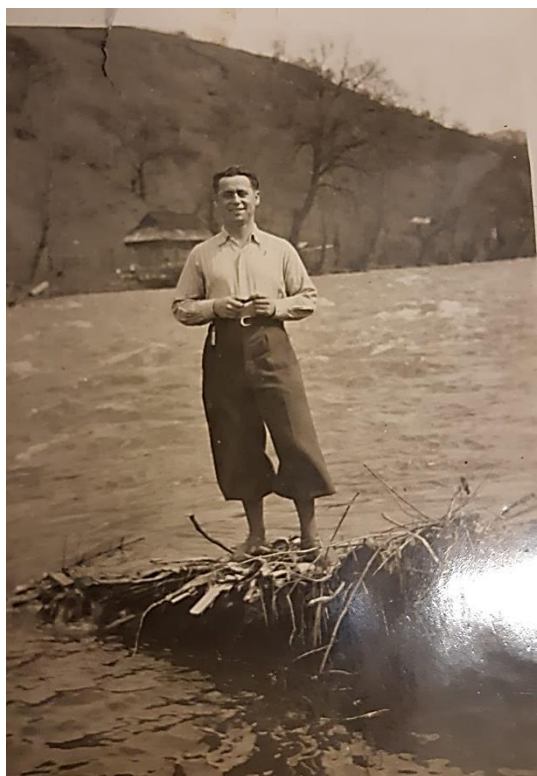
לאבא קראו מישאל, יליד 1985 [או 87], עגלון; האימא הייתה עדה/אדל, לבית Petranker ילידת 1901 [ראו התייחסות בהמשך]. מיכל סיפרה שמישאל היה מצחיקן ובעל קול יפה והוא שימש כחזן. הוא נלקח לעבודות כפייה. שם הצחיק והשקה את השומרים, שנרדמו, וכל עובדי הכפייה מבוגדן יכלו לברוח חזרה לכפרם...

מה מקור שם הכפר? על פי ויקיפדיה: "קיימת סברה שהכפר נקרא על שמו של הגיבור הלאומי האוקראיני בוגדאן חמלניצקי, שעבור היהודים הוא היה צורר.

על פי גרסה אחרת מקור השם הוא שתושבי הכפר, שעבדו ביער, ולא יכלו לחזור הביתה עם רדת הלילה גילו לפתע צבי בין העצים והחליטו שזו מתנה מאלוהים והחליטו לקרוא לכפר בוגדאן שתרגומו הוא 'מתת האל'."

ציור שציירה מיכל, בתו של בומי, מרשמים שהוא סיפר לה על העיירה בוגדאן

בומי, כעלם
צעיר, חוטב
עצים בבוגדן,
משיט את גזעי
העצים בנהר

עוד מידע

ממיכל: הלן (משמאל), שהייתה הבת הבכורה במשפחת דוב, החליטה להינשא בגיל צעיר לבחיר ליבה שמואל, עזבה את בית ההורים ופתחה בקריירה עצמאית ככובענית ואופנאית לכלות ואירועים. הסלון שלה עשה לו שם בסביבה ונשים הגיעו בכרכרות מהודרות לעשות הזמנות. לאחר שנתיים החלה להביא בגדים ודוגמאות מארצות אירופה השונות, לקחה את דורי, האחות הצעירה היפה (מימין) כדוגמנית הבית שלה. בתמורה לעבודתה קיבלה דורי ראשונה את דיגמי האופנה האחרונים של אירופה וההורים המזדקנים זכו לתמיכה כלכלית. בינתיים שימחה בבית - נולדה הנכדה הראשונה, חנה'לה - שכבר בגיל קטן הראתה גאונות בנגינה על כינור - ואז הגיעה שנת 1939 המקוללת....

חוסט, 1939: חתונתם של דורי ובומי הלמן

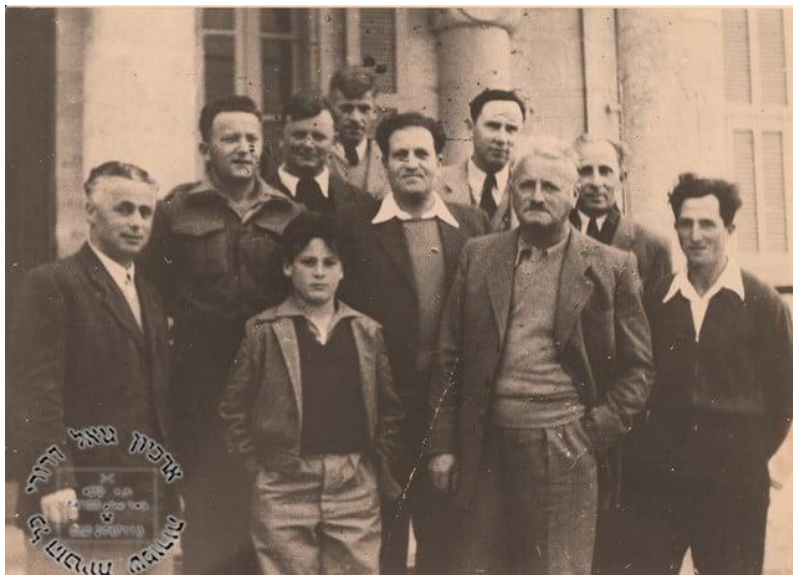
גבעת חביבה: דורי, אשתו של בומי הלמן, על הסוס ועם השומר הערבי, ששמר עליה כשבומי יצא לשמירה

עיתון הבוקר" מה-15.6.1949: בכתבה על חנוכת סניף הדואר בבאר שבע מצוין שאברהם הלמן היה מנהל משרד זה

במעמד מימ מנהל הדואר בישראל, מנהל שירותי הדואר, בייס המושל הצבאי ושלטון גות הצבא וביי ישובי הנגב, נפתח אתמול חניגית המשרד הממשלתי הראשון בנגב, משרד הדואר בבאר שבע, אשר יענה לאור חיים בשירותי הדואר — פעמים ביום — ומכך

המברק הראשון נשלח למר רמז: "שר התחבורה, ברשותך נפתח היום דואר באר שבע, ברבות שלוחות אליך במברק הראשון היוצא מכאן". על התחום: חיים בן-מנחם, מימ מנהל הדואר הכללי, בין המכתבים הראשונים שנשלחו היה זה של שייך בידואי זקן אל בנו המשרת אישם בצבא ישראל, ושל עלמדי בית הספר המקומי לחבריהם. כשלושת אלפים מכתבים הוחתמו אתמול על מנהל המקומי מר משה ציצילניצקי ועיי מדריכו, מר דוד חי משקל, סקוד ראשי בדור אר תלאביב, מרבית המכתבים היו של אוספי כולים מובהקים שבאו ממקומות שונים בארץ.

מאורע בחיי עיר-האבות
פתיחת הדואר עודדה את אזרחי העיר. המאורע צוין והודגש במסיבה חגיגית שנערכה במשרד הדואר, בראשותו של מר אברהם הלמן, מנהל המחלקה המוניציפלית של הממשלה בסחור באר שבע. היוויר אמר: "כל פתיחת שירות ממלכתי בבאר שבע שלב חדש הוא בהתפתחות הנגב כולו". בקסחי פאנשי המנהלה הארצית של הדואר: חידוש הטלפון במקום. בקרוב — כך אמר — יעבור משרד הדואר לבנין חדש וגדול יותר. בייס חברת "אפיקים בנגב" הוסיף: הדואר תחדש יקום בבאר שבע החדשה. הוסיפו על המכריכים: הרב של באר שבע ומנהל בית הספר המקומי.

1950: הוועדה הממונה הראשונה של באר שבע: אברהם הלמן עומד ראשון משמאל בשורה הראשונה. מימינו, במדים, עומד מיכאל הנגבי, המושל הצבאי [שהוזכר בתיעוד של הבת מיכל]; במרכז: טוביהו דוד, שהיה ראש העיר הראשון, שהחליף את אברהם הלמן, שהיה המושל האזרחי בין 1948-1950

עוד קטעי עיתונות, המתעדים את עשייתו של אברהם הלמן:

- חדשות באר שבע והנגב, דני בלר, 12.04.2017: השוק העירוני, הוקם בשנת 1969. לפני כן, הוא שכן בעיר העתיקה, בתחילת רחוב הפלמ"ח, היכן שמוצב כיום שלט של "רובע האמנים". השוק נקרא "שוק הלמן", על שמו של סגן ראש עיריית באר שבע, אברהם הלמן ז"ל, מי שיזם הקמתם של מוסדות אזרחיים רבים בעיר.
 - 13.06.2018, חנינא פורת, News1: "הפרלמנט של באר-שבע" כנס שבועי של ותיקה פעל עד אמצע שנות השמונים מאז הקמתה. בעקבות סיפרו הצנוע של העיתונאי יצחק שתיל, "כתבנו בבאר-שבע", נביא את סיפורו של מוסד זה שנשמך בעיקר על זיכרונות משום מחסור במסמכים כתובים.
- ...את מקום הנשיא תפס אברהם הלמן, כלכלן, ששימש עם קום המדינה כסגן המושל לעניינים אזרחיים.

בערך "קהילת יוצאי בוגדאן" בוויקיפדיה, אותו כתבה חברתנו טלי פולג, כתוב: "כבר בשנת 1939 שלושה מבני בוגדאן, דוד בן יצחק הלמן [בני דודים], והאחים זלמן וישראל שטויבר בני שמואל, ברחו לרוסיה והצטרפו לצבא האדום שם נפלו בקרב על סטלינגרד."

עוד מידע שמיכל סיפרה: אביה ניסה את מזלו ופתח בחוף תל אביב אולם למשחקי ביליארד, בידיעה שהבריטים הם חובבי במשחק. אלא שאז הם עזבו את הארץ, עם סיום המנדט, והעסק נסגר.

עוד ידעה מיכל לספר שאברהם דיבר ערבית על בוריה וכך יכול היה לתקשר עם תושבי העיר הערביים. אברהם נולד בפברואר 1914 ונפטר בנובמבר 1990. לו ולדורי נולדו 3 בנות: אבישג, יהודית (ז"ל) ומיכל. אבישג כתבה בפייסבוק: "כשהיה אבי, אברהם הלמן, שהיה מכונה בומי, על ערש דווי בבית חולים, ישבה אתי במסדרון בית החולים שרה [אייזיקוביץ], דודתי ואחות אבי, וסיפרה לי סיפורים מקסימים על ילדותם בהרי הקרפטים. באחד הסיפורים הזכירה שבאותה תקופה היה נהוג שלמשפחה יהיו שני שמות משפחה, אולי מטעמי בטחון של היהודים בגולה [או במקרה זה, כמו ברבים אחרים, על שם משפחת האימא]. שם משפחתו של אבי ושל שרה, דודתי, בביתם היה הלמן, אבל גם פטרנקר. שרה סיפרה שכאשר נכנסה לכיתה א' בבית ספר, היה אבי כבר בכיתה גבוהה. הוא נכנס בשם משפחה הלמן, אז שרה החליטה להיכנס בשם פטרנקר ללימודי בית הספר. שאלתי אותה מדוע לא נכנסה בשם הלמן, דבר שיכול היה להביא לה גאווה, כי היה לה אח גדול באותו בית ספר, והיא ענתה שאבי היה כזה עילוי בלימודים, שהיא חששה שלא תוכל "להיכנס בנעליו". כמובן שהיא התבדתה, כי הייתה נערה חכמה."

אבישג שיתפה עוד מידע במסגרת מיזם "הקשר הרב דורי" וכותרתו "בזכות שלושה ימים". באישורה אני מעלה דברים מתוך עדותה: "הוא [אברהם] ודורית ארזו מזוודה קטנה, עלו על אופנוע, ונסעו במדינות אירופה השונות, עד שהגיעו ללבנון, ומשם נכנסו למדינת פלסטינה, שהייתה אז בשליטת הבריטים. הנקודה המעניינת בסיפור זה היא, שלכל מקום אליו הגיעו אברהם ודורית, שלושה ימים לאחר מכן נכנסו הגרמנים, כך שהמסע באירופה לפלסטינה הפך ממש לבריחה מהמלחמה.

שלושה ימי הצלה אלה קבעו למעשה את העובדה שדורית ואברהם ניצלו ממאורעות השואה.

דורית ואברהם הגיעו לישראל חסרי כל, התיישבו בקיבוץ מענית, ואחרי שנתיים עזבו את הקיבוץ ועברו להתגורר בבתיים, שננטשו על ידי הבריטים, בסמוך לכפר הערבי בקעה אל גרביה. שם נולדתי אנוכי, אבישג, ולמעשה, אני ילידת המקום היחידה, כי הבתים הנטושים הללו הפכו לסמינר הקיבוצים גבעת חביבה. [היו לו הרבה ידידים בכפר הערבי. הבייביסיטר הראשונה שלי הייתה נערה ערביה מבאקה אל גרביה, ו"עגלת התינוקות" שלי הייתה חמור].

לאחר מכן עברו אברהם ודורית למושב אביחיל לתקופה קצרה. בתקופה זו עבד אברהם זמן קצר בנמל חיפה, והוא סיפר שבמלחמת השחרור הערבים הפציצו את הנמל בחיפה, וכאשר הוא רץ למצוא מחסה מהפצצות נפל עליו שק שעועית, וזה מה שהציל את חייו.

בשנת 1948 עברו אברהם ודורית עם שתי בנותיהם לבאר שבע, שרק נכבשה, ושם נולדה האחות השלישית לאבישג ושם התגוררו אברהם ודורית כל חייהם.

הזיכרון הראשון שלי מגיל שלוש הוא אמי, דורית, קוראת במכתב שקיבלה ופורצת בבכי. לאחר שנים, כאשר שאלתי אותה מדוע בכתה היא אמרה שבמכתב הודיעו לה שכל משפחתה, כ-40 איש, נספתה בשואה, ורק על אחות אחת שלה אין מידע. אותה אחות עלתה מאוחר יותר לישראל עם בעלה ובתה, והייתה השריד היחיד למשפחת אמי מהשואה.

דורית הייתה עקרת בית וגידלה אותי ושתי אחיותיי. אבי, אברהם, היה יזם בנשמתו, ותמיד תכנן ובנה שווקים, בתי מגורים בנייני ציבור ועוד. הוא שימש בתפקידי מפתח בעיר הצומחת, באר שבע, והקים מחלקות חינוך וארגון בעירייה, היה סגן המושל הצבאי בעיר ולאחר מכן סגן המושל האזרחי, ומזכיר העיר, עד שפרש לעסקים פרטיים.

הצורך הרב שאבי חש לבנות ולהקים במדינה החדשה מובן על רקע ההרס הרב שגרמה מלחמת העולם באופן כללי, וליהודים ומיעוטים אחרים בפרט.

מתוך הספר "יקירי באר שבע" מאת העיתונאי שתיל יצחק: "[אברהם הלמן]... היה היחיד במשפחה שהראה נטייה וכישרון יוצאים מן הכלל ללימודים. כבר בעיירה למד ב"חדר" תורה, עברית וחזנות. בגיל 15 עזב את בוגדן לטובת גימנסיה "מונקאץ" המפוארת, ובתום לימודיו פנה לפעילות ציונית בהקמת סניפי "השומר הצעיר" בכל אזור קרפוטרוס. הלמן היה נודד מעיר לעיר להרצות על עלייה לארץ ישראל. כבר אז הראה

אותות של איש חזון, כשהתחיל, לפני כולם, לחוש את הסכנה המאיימת על צ'כיה ולהיות ממארגני העלייה הלגאלית והלא-לגאלית לארץ. בומי הוציא אנשים בהמוניהם באוניות, במטוסים וברכבות לישראל. בשנת 1937 כבר יכול היה לעלות ארצה עם צ'ארטר, אך החליט לוותר על זכותו כדי להשיג אישור עלייה עבור אשתו דבורה (דורי). שנתיים אלו היו מסוכנות ביותר. הפרעות כבר החלו ואברהם החל להילקח מדי פעם לחקירות של הגסטפו.

בשנת 1939 ברחו דורי ואברהם ברכבת להונגריה, דרך יוגוסלביה לתורכיה, לסוריה ולארץ ישראל. ... הם התיישבו בעיר [באר שבע] עם המשפחות הראשונות. אברהם יצא לקורס והפך למנהל קופת חולים עירונית. ...לאחר מכן נתמנה לסגן המושל הצבאי, למושל האזרחי בעיר ולסגנו הראשון של ראש העיר טוביהו, ואז גם ייסד את מחלקת החינוך של העיריה.

אברהם הלמן ניחן בחוש הומור ובטוב לב, עם חוכמת חיים ואישיות כובשת לב. לכן היה זה אנטי-תזה לעובדה, שהאיש הוא זה שפתח את משרדי מס הכנסה בעיר, כשהוא רודף אחרי נישומים, שלא הבינו מדוע הם צריכים "להתחלק" בכספם עם המדינה.

...בהיותו בעל משרד פרטי נידב שירותיו לעזרה ציבורית ולקח על עצמו את התיקיה של החיילים המשוחררים.

...המשרד גדל והלמן הכניס את ענף הביטוח, שהיה אז בחיתוליו בארץ, לבאר שבע.

...בפרישתו שימש כ"נשיא פרלמנט הוותיקים של באר שבע" ורבים ביכו את מותו והרגישו בחסרונו. אשתו דורי נפטרה כ-6 שנים לאחר מותו.

אבישג הוסיפה: "בתיכנון השוק הוא נעזר בי, וביחד בדקנו דוגמאות של שווקים עירוניים בחו"ל. לבסוף החלטנו על צורה סופית. אבי בנה שווקים באותה צורה ב-8 ערים שונות בישראל. שנים עברו מאז, אך ישנם שווקים שפועלים עדיין היום, כמו זה בבאר שבע ובטבריה, ויש כאלה שהועתקו למקומות אחרים כמו בעכו."

אבישג מידענית וחוקרת. היא הרצתה בנושאי מידע וידע באוניברסיטת חיפה במשך 30 שנה. במקביל עבדה כמידענית בספריות הטכניון (בפקולטה להנדסת מכונות ומדעי המחשב).

יהודית ז"ל, הבת השנייה הייתה מורה לאנגלית.

ומעט מידע על עשייתה הרבגונית של מיכל, הבת.

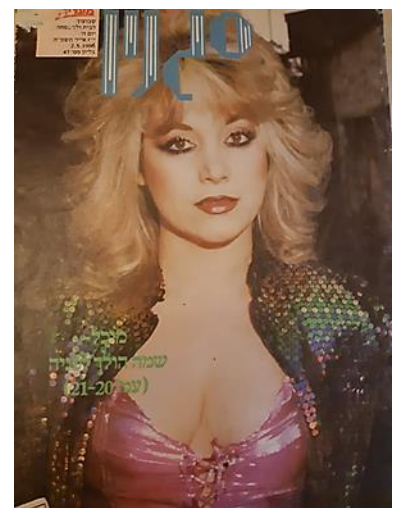
היא ניהלה את המשרד של אביה, שיזם פרויקטים רבים בבאר שבע; הייתה זמרת באופרה הישראלית, זמרת בלהקת "הדים"; כתיבה בעיתונות מקומית בבאר שבע, הפקת תחרות מלכת יופי בבאר שבע. כיום היא עוסקת באיפור במה וקולנוע ומרבה לצייר; היא השתתפה ב-13 תערוכות ציור.

מודעה על הופעה של מיכל [באמצע] כזמרת במלון "דיונס" בלאס-וגאס

מיכל הלמן, בתו של אברהם, על שער מוסף "סגנון" ממאי 1986

ראו הכתבה על אחיינו במדור "משלנו"

אבישג ומיכל – תודה על כל המידע והתמונות, המתעדות את עשייתו המרשימה של אביכן.

כרטיסו האישי של לב הלמן
מארכיון Bad Arolsen – כולל
את כל פרטיו הפיזיולוגיים...

ההורים אלקה ולב

יצחק בנערותו

8. משלנו: הלמן יצחק (אוז'גורוד)

יצחק הלמן הוא בנו של לב הלמן, אחיו של אברהם (בומי) הלמן, שהיה צעיר ממנו בעשור, יליד 1924. כמו דודו, גם איציק מעורב מאוד בעשייה עירונית בעיר באר שבע. כמה מילים על שורשיו:
אביו היה ניצול שואה, יליד בוגדאן, שלאחר המלחמה, סביב 1950, עבר לאוז'גורוד. שם פגש את אלקה, ילידת קייב. הם נישאו ונולדו להם 2 בנים. בשנת 1972 עלתה המשפחה ארצה.

KL: BUCHENWALD Ung. Jude

Häftlings-Personal-Karte

Fam.-Name: Helman Überstellt am: 2.8.44 an KL: Buchenwald

Vorname: Lajos Grösse: 171 cm

Geb. am: 9.12.24 in: Tiszabogdany Gestalt: mittelst.

Stand: ledig Kinder: - am: - an KL: - Gesicht: eckig

Wohnort: Tiszabogdany Augen: braun

Strasse: No. 130, Kom. Marámaros am: - an KL: - Nase: gebog.

Religion: mos. Staatsang: Ungarn Mund: ger.

Wohnort d. Angehörigen: Vater: Miksa H. am: - an KL: - Ohren: absteh.

(Tiszabogdany) K.L. Auschwitz am: - an KL: - Zähne: 1 fehlt

Eingewiesen am: 24.8.44 durch: RSHA am: - an KL: - Haare: schwarz

in KL.: Auschwitz Grund: polit. Ung. Jude Sprache: jüdisch, tschech, ungar.

Vorstrafen: - Entlassung: - durch KL: - Bes. Kennzeichen: keine

mit Verfügung v.: - Charakt.-Eigenschaften: -

Strafen im Lager:

Grund:	Art:	Bemerkung:

EL/8/n. 44-309908

Sicherheit b. Einsatz: I.T.S. FOTO No. 2406

Körperliche Verfassung: st. 131

יצחק הלמן, אחיינו של
אברהם הלמן, ליד פסל
ההנצחה של הדוד בבאר שבע

מתוך קורות חייו של יצחק
נוכל לציין את התחנות
הללו:

בין השנים 1975-1992 שרת
יצחק בסדיר ובקבע - בהדרכה ובלוגיסטיקה

הוא למד לתואר ראשון בתחום
בריאות הציבור.

כמו כן עבר הכשרות חשובות:
קורס דירקטורים בחברות ציבוריות
באוניברסיטת בן גוריון;
ניהול פרויקטים – גם כן
באוניברסיטת בן גוריון

בין השנים 2004-2010 היה יצחק מנהל אגף איכות הסביבה בעיריית באר שבע;
 2012-2016: יו"ר ועדת התנדבות גמלאי צה"ל מחוז הדרום;
 בין השנים 2014-2022 הוא היה מנהל פרויקטים מטעם הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים, וכן מנכ"ל עמותת
 "באר שבע ירוקה" - איכות הסביבה
 משנת 2015 הוא יועץ משפטי ב"צוות", ארגון גמלאי צה"ל - מחוז דרום
 כיום הוא הוא מכהן כמנכ"ל עמותת "Ecocity Beer Sheva". עמותה עוסקת בחינוך סביבתי במערכת החינוך
 בבתי ספר בבאר שבע.

יצחק עוסק, בהתנדבות, בסיוע בבית המשפט לתביעות קטנות. הוא בעל 20 שנות ניסיון בייצוג אזרחים
 ותיקים, עולים חדשים ואנשי מערכת הביטחון. **בקישור שלהלן ניתן לפנות אליו:**
https://helmanitzik.wixsite.com/itzickhelman?fbclid=IwY2xjawL0PfpleHRuA2FlbQlxMQABHi7kvRls_fbrsJ_iHuce_pQAPBDwS2Yuad0Th79TUItfjwgKa-xndSn_0GID_aem_eD_5NSE-eKJdTOT9o4v-fQ

מישה הלמן ז"ל, אחיו של יצחק

ניתן לתמונות לדבר ולסקר את עשייתו המגוונת של יצחק הלמן:

1982: מלחמת שלום הגליל - אבטחת המנחת האוגדתי

יצחק (משמאל כמתנדב במשמר האזרחי

ייצוג ישראל בתערוכות בינלאומיות

יצחק עם ראש עיריית באר שבע, רוביק דנילוביץ

יצחק בפעילות עם וטרנים יוצאי ברית המועצות באירועי ה-9 במאי – יום הניצחון День Победы

י"ר ועדת התנדבות גמלאי צה"ל מחוז הדרום

ישר כוח יצחק על עשייתך רבת השנים לטובת אזרחי העיר באר שבע - ואחרים

יצחק (מימין) - י"ר האיגוד יוצאי ברה"מ לשעבר

כתבה: רותי פיקסלר. לתגובות: 050-5643299

ruthfixler@walla.co.il

סייעה בתרגום לאנגלית: גיטה ברקוביץ